

KOREYS OILAVIY QADRIYATLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Ilmiy rahbar : Raxmonova Mubarro Tolibovna

Samarqand davlat chet tillari instituti o'qituvchisi

tolibovna.m.r.1991@gmail.com

Baratova Mohina Sirojiddin qizi

Samarqand davlat chet tillari instituti, "Sharq tillari" fakulteti

koreys tili yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada koreys oilaviy qadriyatlarining tarixiy shakllanishi, zamonaviy o'zgarishlari hamda rivojlanish istiqbollari chuqur tahlil qilinadi. Teoretik asoslar, klassik va zamonaviy olimlarning qarashlari hamda amaliy tadqiqotlar asosida, koreys oilasining ijtimoiy va madaniy muhitdagi o'rni, qadriyatlar tizimidagi o'zgarishlar, hamda globalizatsiya va modernizatsiya jarayonlarining ta'siri keng ko'lamda yoritiladi. Tadqiqotda tanqidiy yondashuv orqali qadriyatlarning barqarorligi va yangilanishi o'rtasidagi muvozanat, shuningdek, milliy va mintaqaviy xususiyatlar asosida istiqbolli yo'nalishlar aniqlanadi.

Kalit so'zlar: Koreys oilasi, qadriyatlar, ijtimoiy o'zgarish, an'anaviylik

Abstract

This article thoroughly analyzes the historical formation, contemporary transformations, and future prospects of Korean family values. Drawing on theoretical foundations, the views of classical and modern scholars, and empirical research, the paper explores the role of the Korean family in social and cultural contexts, changes in the system of values, and the impact of globalization and

modernization. Through a critical approach, the research identifies the balance between the stability and renewal of values, as well as promising directions based on national and regional characteristics.

Keywords: Korean family, values, social change, tradition

Аннотация

В данной статье подробно анализируется историческое становление, современные изменения и перспективы развития корейских семейных ценностей. На основе теоретических основ, взглядов классических и современных ученых, а также эмпирических исследований раскрывается роль корейской семьи в социально-культурной среде, трансформация системы ценностей и влияние глобализации и модернизации. Критический подход позволяет выявить баланс между устойчивостью и обновлением ценностей, а также перспективные направления развития на национальном и региональном уровнях.

Ключевые слова: Корейская семья, ценности, социальные изменения, традиции

Kirish

Koreys oilaviy qadriyatlari Sharqiy Osiyoning madaniy va ijtimoiy taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etgan qadimiy an'analar majmui sifatida ajralib turadi. Koreys jamiyatida oila nafaqat ijtimoiy institut, balki insonning ahloqiy shakllanishi, madaniy meros va milliy o'ziga xoslikning asosiy poydevori hisoblanadi. Tarixiy jarayonlar mobaynida koreys oilasi va uning qadriyat tizimi ko'plab sinovlarni boshdan kechirgan, an'anaviy Konfutsiycha dunyoqarashdan tortib, zamonaviy modernizatsiya va globalizatsiya bosqichlarigacha, turli omillar ta'sirida o'zgarib borgan. Shu sababli, koreys oilaviy qadriyatlarining rivojlanish istiqbollari o'rganish, nafaqat oila instituti taraqqiyoti, balki butun jamiyatning

madaniy va ijtimoiy barqarorligini ta'minlash nuqtai nazaridan ham dolzarb hisoblanadi. Ushbu maqolada koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanishi, ularning tarixiy ildizlari, zamonaviy o'zgarishlari va kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlari chuqur ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida nazariy va empirik manbalarga tayangan holda, qadriyatlarning o'zgaruvchanligi, barqarorligi va yangilanishi o'rtasidagi murakkab muvozanat, shuningdek, zamonaviy koreys jamiyatida oilaning ijtimoiy-madaniy ahamiyati va uning istiqbollari yoritiladi.

Adabiyotlar tahlili

Koreys oilaviy qadriyatlarining ilmiy tadqiqi o'zining nazariy-konseptual asoslari bilan ajralib turadi. Eng avvalo, qadriyatlar tushunchasi sotsiologik va antropologik nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi, bu esa oilaning jamiyatdagi o'rnini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Maxsus e'tibor Koreya yarimorolida qadim zamonlardan shakllangan konfutsiylik ta'limotiga qaratiladi. Konfutsiylik – bu nafaqat axloqiy, balki huquqiy va siyosiy tizim sifatida ham koreys oilasining strukturasi va qadriyatlar tizimini belgilab bergan asosiy mafkura manbalaridan biridir. Konfutsiylikda oila – bu insoniy munosabatlarning eng muhim instituti bo'lib, ota-ona va bolalar o'rtasidagi hurmat, sadoqat, itoatkorlik va avlodlar davomiyligi asosiy qadriyatlar sifatida e'tirof etiladi[1, 57-bet]. Bu qadriyatlar, asosan, filial piety (ota-onaga hurmat) tamoyili asosida shakllanib, butun jamiyat hayotiga chuqur singib ketgan. Tarixiy jihatdan olib qaralganda, Koreya yarimorolida Konfutsiylik qadriyatlari XV asrda Choson sulolasi davrida davlat mafkurasi sifatida mustahkamlandi va oilaviy an'analar, marosimlar hamda kundalik hayotda o'zining barqaror o'rnini topdi. Shu bilan birga, zamonaviy tadqiqotchilar, xususan, koreys va xalqaro olimlar, Konfutsiylik qadriyatlarining bugungi kunda ham o'z ahamiyatini saqlab qolayotganini, biroq ular zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga moslashib, ayrim jihatlarda o'zgarayotganini ta'kidlaydilar[2, 121-bet]. [1]

Koreys oilaviy qadriyatlarining tarixiy rivojlanish bosqichlari nafaqat Konfutsiylik, balki buddizm va shamanizm kabi boshqa diniy-ma'naviy ta'sirlar bilan ham chambarchas bog'liq. Buddizm koreys jamiyatida insonparvarlik, bag'rikenglik va ichki dunyo muvozanati kabi qadriyatlarni rivojlantirishga xizmat qilgan. Shamanizm esa, oila va tabiat o'rtasidagi uyg'unlik, ajdodlarga ehtirom kabi an'analarni mustahkamlashda muhim rol o'ynagan. Ushbu diniy-ma'naviy qatlamlar koreys oilaviy qadriyatlarining ko'p qatlamli va murakkab tuzilmasini shakllantirgan. Zamonaviy tadqiqotlarda, masalan, Y. Kim va S. Pakning ilmiy ishlari asosida, qadimiy diniy an'analar va zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlar o'rtasidagi dialektik munosabat chuqur tahlil qilinadi[3, 89-bet]. Bu jihatdan, qadriyatlar tizimi doimiy o'zgarishda bo'lib, har bir tarixiy bosqichda o'ziga xos xususiyatlar kasb etadi. [2]

Koreys oilaviy qadriyatlari bo'yicha olib borilgan empirik tadqiqotlar, asosan, zamonaviy oilaning struktura va funksiyalaridagi o'zgarishlarni ko'rsatadi. XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab, Koreya Respublikasida industrializatsiya va urbanizatsiya jarayonlari avj olishi natijasida, an'anaviy oilaviy tuzilma va qadriyatlar tizimi muayyan o'zgarishlarga uchradi. An'anaviy keng oilaviy model asta-sekin atomizatsiyalashgan, kichik oilalarga o'rin bo'shatdi. Bu jarayon natijasida ota-onaga bo'lgan hurmat va avlodlar davomiyligi qadriyatlari saqlanib qolgan bo'lsa-da, individualizm, shaxsiy mustaqillik va gender tengligi kabi yangi qadriyatlar ham shakllandi. A. Choi va K. Lee tadqiqotlarida, aynan zamonaviy koreys oilasida avlodlararo munosabatlarning qayta ko'rib chiqilayotgani, yoshlar orasida an'anaviy qadriyatlarning nisbatan zaiflashayotgani, biroq milliy o'zlik va madaniy identifikatsiya omili kuchli saqlanayotganini ko'rsatib o'tiladi[4, 212-bet]. Bu esa, qadriyatlar tizimining barqarorlik va yangilanish o'rtasidagi muvozanatini ta'minlash zarurligini ko'rsatadi.

Koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanishi va rivojlanishida mintaqaviy va milliy xususiyatlar ham muhim rol o'ynaydi. Koreya Respublikasi va Shimoliy

Koreya o'rtasida oilaviy qadriyatlar tizimidagi farqlar, davlat mafkurasi, siyosiy va iqtisodiy tizimlarning turlicha rivojlanishi natijasida yuzaga kelgan. Janubiy Koreyada bozor iqtisodiyoti va ochiq jamiyat sharoitida oilada individualizm va gender tengligiga ko'proq e'tibor qaratilayotgan bo'lsa, Shimoliy Koreyada kollektivizm va davlat manfaatlar ustuvorligi asosiy qadriyat sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur farqlar empirik tadqiqotlarda ham o'z aksini topgan. Masalan, S. Han va J. Moonning tadqiqotlari Shimoliy va Janubiy Koreyada oilaviy qadriyatlar tizimi, oilaviy rollar, avlodlararo munosabatlar va genderga oid qarashlarning tubdan farqlanishini ko'rsatadi[5, 336-bet]. Bu esa, koreys oilaviy qadriyatlarini o'rganishda mintaqaviy va siyosiy omillarni hisobga olish zarurligini anglatadi. [3]

Koreys oilaviy qadriyatlari bo'yicha olib borilgan xalqaro tadqiqotlar, ayniqsa, koreys diasporasi tajribasi orqali, qadriyatlarning global kontekstdagi o'zgarishini ochib beradi. AQSh, Kanada, Rossiya, O'zbekiston va boshqa mamlakatlardagi koreys diasporasi vakillari, ko'plab tadqiqotlar natijasida, o'z milliy qadriyatlarini yangi ijtimoiy-madaniy muhitga moslashtirish jarayonida, an'anaviy va zamonaviy qadriyatlar o'rtasida muvozanatni saqlashga harakat qilayotganliklari aniqlangan. Masalan, O'zbekiston koreyslari orasida olib borilgan sotsiologik tadqiqotlar, oilaning ajdodlar xotirasini saqlash, ota-onaga hurmat, milliy tilda tarbiya va an'anaviy marosimlarni davom ettirishga intilish kuchli ekanini ko'rsatadi. Biroq, yangi muhitga moslashish natijasida, ba'zi qadriyatlar transformatsiyaga uchrab, zamonaviy jamiyat talablariga moslashmoqda. M. Pak va I. Shin tadqiqotlari asosida, koreys diasporasida oilaviy qadriyatlarning saqlanishi va yangilanishi o'rtasidagi dialektika chuqur tahlil qilinadi[6, 177-bet]. Bu esa, qadriyatlar tizimining global va lokal omillar ta'sirida doimiy o'zgarishda ekanini ko'rsatadi.

Koreys oilaviy qadriyatlari bo'yicha zamonaviy nazariyalar va konseptual yondashuvlar ham katta ahamiyatga ega. Zamonaviy sotsiologik yondashuvlarda oilaning ijtimoiy institut sifatidagi funksiyalari, qadriyatlar tizimidagi o'zgarishlar,

gender rollarining qayta taqsimlanishi, yoshlar va avlodlararo munosabatlardagi yangilanishlar keng muhokama qilinadi. Masalan, strukturaviy-funksionalizm nazariyasiga ko‘ra, oila jamiyatning barqarorligi va uzluksizligini ta‘minlovchi asosiy institut hisoblanadi. Bu nazariya asosida, qadriyatlar tizimi oilaning ichki va tashqi muhitga moslashuvchanligini ta‘minlaydi. Boshqa bir yondashuv – konfliktyonali nazariya esa, oilaviy qadriyatlar tizimidagi ijtimoiy tengsizlik, gender diskriminatsiyasi va avlodlararo ziddiyatlarni tahlil qiladi. Zamonaviy koreys jamiyatida aynan gender rollarining o‘zgarishi, ayollarning ijtimoiy faolligi va mustaqilligining oshishi, yoshlar orasida individualizmning kuchayishi qadriyatlar tizimida tub o‘zgarishlarga sabab bo‘lmoqda. Tadqiqotlar natijasida, koreys oilasida gender tengligi va ayollarning huquqlariga ko‘proq e‘tibor qaratilayotgani, bolalar tarbiyasida esa, mustaqil fikrlash va ijodkorlik kabi yangi qadriyatlar targ‘ib qilinayotgani aniqlangan. Bu o‘zgarishlar, bir tomondan, an‘anaviy qadriyatlarning zaiflashuviga olib kelayotgan bo‘lsa, boshqa tomondan, zamonaviy jamiyat talablariga moslashuvchanlik va innovatsion rivojlanishni ta‘minlamoqda. [4]

Koreys oilaviy qadriyatlarining zamonaviy rivojlanishida globalizatsiya, urbanizatsiya va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta‘siri ham muhim rol o‘ynamoqda. Global madaniy oqimlar, ommaviy axborot vositalari, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali yosh avlodning qadriyatlari tezkor o‘zgarishga uchramoqda. Shu bilan birga, zamonaviy koreys jamiyatida yoshlar orasida an‘anaviy qadriyatlarning saqlanishiga bo‘lgan intilish ham kuchli. Bu esa, qadriyatlar tizimida «gibridlik», ya‘ni an‘anaviy va zamonaviy qadriyatlarning birgalikda mavjudligi holatini yuzaga keltiradi. Zamonaviy tadqiqotlarda, qadriyatlarning gibrid modeli, koreys jamiyatining barqarorligi va yangilanishini ta‘minlashda muhim omil sifatida ko‘rsatiladi. [5]

Koreys oilaviy qadriyatlarining rivojlanish istiqbollari masalasida turli nuqtai nazarlar mavjud. Ba‘zi olimlar an‘anaviy qadriyatlarning zaiflashuvi va individualizm kuchayishini jamiyat uchun xavfli deb hisoblaydilar. Ularning

fikricha, an'anaviy qadriyatlar – bu milliy o'zlik va madaniy barqarorlikning asosiy kafolatidir. Boshqa bir guruh olimlar esa, qadriyatlar tizimining yangilanishi, gender tengligi va shaxsiy mustaqillikka asoslangan oilaviy modelni zamonaviy jamiyat uchun eng maqbul yo'l deb e'tirof etadilar. Zamonaviy tadqiqotlar natijasida, qadriyatlar tizimining barqarorlik va yangilanish o'rtasidagi muvozanatini ta'minlash, oilaning ijtimoiy institut sifatida o'z ahamiyatini saqlab qolishi uchun muhim shart ekani aniqlangan.

Koreys oilaviy qadriyatlarining rivojlanish istiqbollari, eng avvalo, yosh avlodning qadriyatlar tizimidagi o'zgarishlarga munosabati, gender rollarining qayta taqsimlanishi, iqtisodiy va siyosiy islohotlar, shuningdek, global madaniy jarayonlar ta'sirida shakllanadi. Zamonaviy koreys jamiyatida oilaning ijtimoiy institut sifatidagi ahamiyati saqlanib qolayotgan bo'lsa-da, qadriyatlar tizimi doimiy o'zgarishda. Bu jarayonda, an'anaviy va zamonaviy qadriyatlarning uyg'unligi, milliy va mintaqaviy xususiyatlarning hisobga olinishi, oilaviy institutning barqarorligi va innovatsion rivojlanishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqoridagi tahlil asosida, koreys oilaviy qadriyatlarining rivojlanish istiqbollari, bir tomondan, an'anaviy qadriyatlarning saqlanishi va mustahkamlanishi, boshqa tomondan, zamonaviy jamiyat talablariga mos yangilanishlar bilan belgilanadi. Bu esa, qadriyatlar tizimining doimiy o'zgarishda ekani, oilaning milliy va global kontekstdagi o'rni va ahamiyatini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi. [6]

Xulosa

Koreys oilaviy qadriyatlarining tarixiy va zamonaviy rivojlanishini tahlil qilish natijasida, qadriyatlar tizimi doimiy o'zgarish va yangilanish jarayonida ekani, an'anaviy va zamonaviy omillar o'rtasidagi murakkab muvozanat asosida shakllanishi aniqlanadi. Tarixiy jihatdan, Konfutsiylik va boshqa diniy-ma'naviy ta'sirlar koreys oilasining asosiy qadriyatlarini belgilab bergan. Zamonaviy davrda

esa, globalizatsiya, urbanizatsiya, axborot texnologiyalarining tez rivojlanishi, gender rollarining o'zgarishi va yosh avlodning qarashlaridagi yangilanishlar natijasida qadriyatlar tizimi sezilarli darajada transformatsiyaga uchramoqda. Empirik tadqiqotlar natijasida, koreys oilasida an'anaviy qadriyatlar – ota-onaga hurmat, avlodlar davomiyligi, oila birligi kabi tushunchalar hali ham muhim ahamiyatga ega ekani, biroq individualizm, shaxsiy mustaqillik, gender tengligi va ijodkorlik kabi yangi qadriyatlar ham faol rivojlanayotgani tasdiqlandi. Zamonaviy jamiyatda qadriyatlar tizimining barqarorligi va yangilanishi o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash, koreys oilasining ijtimoiy institut sifatidagi o'rnini mustahkamlash uchun muhim shart hisoblanadi. Kelajakda koreys oilaviy qadriyatlarining rivojlanish istiqbollari, bir tomondan, milliy va mintaqaviy xususiyatlarning saqlanishi va rivojlanishi, boshqa tomondan, zamonaviy jamiyat talablariga mos innovatsion yondashuvlarning joriy qilinishi bilan belgilanadi. Tadqiqot natijalari koreys oilaviy qadriyatlarining doimiy o'zgaruvchan, ko'p qatlamli va murakkab tizim ekanini, ularning rivojlanishida esa tarixiy, madaniy, ijtimoiy va global omillar o'zaro uyg'unlashgan holda namoyon bo'lishini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Park, Y. H. (2007). Family, Values, and Social Change in Korea. Seoul: Yonsei University Press. 57-bet.
2. Kim, S. J. (2010). Confucianism and Modern Korean Society. Seoul: Ewha Womans University Press. 121-bet.
3. Kim, Y. & Pak, S. (2012). Religion and Family in Korea: Tradition and Change. Seoul: Korea University Press. 89-bet.
4. Choi, A., & Lee, K. (2015). Generational Relations and Value Change in Korean Families. Korean Journal of Sociology, 49(2). 212-bet.

5. Han, S., & Moon, J. (2018). Family Values in North and South Korea: A Comparative Study. *Asia Pacific Journal of Social Science*, 23(4). 336-бет.
6. Pak, M., & Shin, I. (2020). Korean Diaspora and Family Values: Adaptation and Continuity. *Diaspora Studies*, 12(1). 177-бет.